

sége is kevert állapotban került elő, különböző mélységben. Az egyik sírban nem találtunk mellékletet, a másikban is csak 2 egész és egy fél üvegyöngyöt.

A lelőhely K-i felén (a vasúttól K-re, a 3. lelőhelyig) kerültek elő a 9–10. századi település nyomai, amelyek a 646-os kitűzési ponttól majdnem a 3. lelőhelyig elhúzódnak. Az itt kinyitott kutatóárkokban 4, enyhén földbemélyített, K-i és Ny-i oldalukon 3-3 cölöplyukkal rendelkező házat tártunk fel, amelyek közül az egyiknek a tapasztott agyagpadlója is megőrződött (3. ház). A házak környékéről 3 kutat tártunk fel. Épített belső szerkezetük nem volt, ún. kopolyakutak voltak. A magas talajvíznek köszönhetően 2 kútban (1. és 2. kút) is találtunk famaradványokat. A 2. kút alján egy egész korsó feküdt a szürke iszapban. Az említett jelenségeken kívül a lelőhely ezen felén is kerültek elő kisebb-nagyobb cölöplyukak, gödrök, amelyek pontos funkciója talán majd a megelőző feltárások során tisztázódik. Kiemelendő még a lelőhely K-i oldalán előkerült, szinte a teljes kutatóárkot felölölő hatalmas gödörkomplexum (12,5×10 m), amely kisebb-nagyobb, szinte egymásba vágódó gödrökből áll. A gödörkomplexum K-i oldalán több tűzhelyre utaló, kívül vörösre égett, belül faszenes-hamus foltot sikerült dokumentálnunk.

A szervizút szakasza már a lelőhely széléhez tartozik. A régészeti jelenségek sűrűsége kevésbé intenzív: leletszegény kisebb gödrök és cölöplyukak kerültek itt elő. Erről a szakasról említést csak egy ún. kopolyakút érdemel. Lelet azonban nem volt a kútban.

A próbafeltárás során előkerült leletek zömét természetesen a mindennapokban használatos kerámiaanyag teszi ki. De van köztük orsógomb és szövöszéknehezék is. A szisztematikus fémkeresőzésnek köszönhetően több vastárgy is előkerült, többek közt egy olló és a 4. ház betöltéséből egy vasfibula. A régészeti jelenségek döntő többsége nem volt igazán leletgazdag. Ez alól kivételt csak egy nagyobb méretű, közepesen mély, kör alakú gödör képez, amelynek felsőbb részében nagy mennyiségű római téglatöredék, fémolvadék és egy nyílhegy került elő. A gödör alján pedig egy teljesen ép római téglá, egy szarvasagancs és egy vastárgy feküdt. A leletek és a feltárt régészeti jelenségek a 9–10. századi helyi, továbbélő Karoling lakossághoz köthetők. Az előkerült leletek érdekessége, hogy szép számban találtunk a próbafeltárás során római téglatöredékeket 9–10. századi leletkörnyezetben, amely arra enged következtetni, hogy az itt élő 9–10. századi lakosság felhasználta a környéken talált római kori épületelemeket.

Munkatársak: dr. Kiss Péter, Hornok Péter, Mrenka Attila és Pap Ildikó Katalin régészek, Horváth Dorina, Horváth András és Vámos Péter régésztechnikusok, Körmeny Tibor geodéta.

MLADONICZKI RÉKA

Pósfa, Almás-alja I.

(KÖH 67185)

(Vas megye) B, Ró, Á

A lelőhelyen 2012–2013-ban végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2013. év jelentései között.

190. Pusztaszabolcs, Dohányos-völgy déli part (KÖH 82539)

(Fejér megye) LT, Á

A Százhalombatta–Pusztaszabolcs vasút korszerűsítéséhez készített hatástanulmány 2012. évi terepbejárása során, a vizsgált vasúti nyomvonal legvégén, a fővonalról leágazik az ún. bögöndi szárnyvonal, melynek ugyancsak új vonalvezetése lesz az első 2 km-en. A vasúttal párhuzamosan pedig egy tervezett földút területe jár még új terület igénybevételével. A két nyomvonal bejárása közben a Dohányos-ér D-i partján egy nagy kiterjedésű kelta és Árpád-kori település nyomait találtuk meg. A vasút a folyó völgyet követő egymást váltogató dombháton keresztül fog haladni. A folyómederhez legközelebb eső dombhát markánsan kiemelkedik környezetéből, és szorosan a partélhez kapcsolódik, amit igazolnak a meder mentén talált felszíni leletek is. A meredeken emelkedő partoldal teteje egyenes felszínű, melyen továbbhaladva a 273+20 és 272+60 között egy keskeny, É-ről D felé haladó vizes medret kereszteztünk, melynek Ny-i oldalán egy újabb partoldal emelkedik, melynek felszíne ugyancsak egyenes, egyenes. Ennek a partoldalnak ott van vége, ahol nyomvonal keresztezi azt.

Meg kell jegyeznünk, hogy a két leírt partoldal között található keskeny meder nyilvánvalóan elválasztotta egymástól a két partot, amit a bejárásunkkor észlelt magasabb víztartalmú talaj is jelzett. Ennek ellenére felszíni leletek ennek területén is voltak, és ezért úgy döntöttünk, hogy a meder által elválasztott két, önállóan észlelt lelőhelyrészletet egy lelőhelyként fogjuk kezelni. Ebben megerősített a két lelőhelyen talált azonos korú leletanyag is. Ettől függetlenül, a feltárás során fog biztosan kiderülni, hogy ténylegesen egy lelőhelyet alkotnak, vagy két önálló, egymással nem összefüggő településrészletről van-e szó. A dombháton őszi vetésű gabona sarjadt, ez azonban nem befolyásolta a megfigyelési körülményeket. A terepbejárás során 55 edénytöredéket találtunk, a lelőhely közepes intenzitásúnak tűnik. A vaskori darabok között seprűdiszes, sűrű, párhuzamos vonallakkal díszített, vonalköteg díszes oldaltöredékek mellett duzzad peremű fazéktöredéket és profilált peremű, a nyakán szélesen bevájt vonalköteggel díszített, homokkal soványított, korongolt fazéktöredéket is találtunk, több más díszítetlen, korongolt darab mellett. Az Árpád-kori lelőhelyet homokkal és apró kavicsokkal soványított oldaltöredékek jelzik, melyek között volt hullám- és párhuzamos vonalköteggel, illetve rádlimintával díszített példány is. Volt közöttük függőlegesen átfúrt bográcsperemfűl, illetve sima bográcsperem is. A lelőhelyen 2 fehér kőből készült, pattintott, retusált pengét is találtunk.

RÉVÉSZ LÁSZLÓ – SZALONTAI CSABA

191. Pusztaszabolcs, Dohányos-völgy északi part (KÖH 82537)

(Fejér megye) Á, Kö

A Százhalombatta–Pusztaszabolcs vasút korszerűsítéséhez készített hatástanulmány 2012. évi terepbejárása során a vizsgált vasúti nyomvonal legvégén, a fővonalról leágazik az ún. bögöndi szárnyvonal, melynek ugyancsak új vonalvezetése lesz az első 2 km-en. A vasút D-i oldalán pedig egy tervezett földút területe jár még új terület igénybevételével. A két nyomvonal bejárása közben a Dohányos-ér északi partja és a 40-es vasútvonal által bezárt területen egy közepes kiterjedésű Árpád-kori és középkori település nyomait találtuk meg. A vasút a folyó völgyet követő, egymást váltogató dombháton keresztül fog

haladni. A folyómederhez legközelebb eső dombhát markánsan kiemelkedik környezetéből, és az egykori víz szinte csaknem teljesen körbefolyta. Ezen a dombháton helyezkedett el a régészeti lelőhely, melynek felszíne szántott volt. A domb É-i és Ny-i oldala meredeken lejt a vízfolyás irányába. A folyómederből kiágazó kisebb fok/öböl zárja le annak területét. Viszonylag nagy kiterjedésű területen elszórtan találtunk felszíni leleteket, az edénytöredékek között egy faragott kötőredéket is találtunk.

A terepbejárás során 9 edénytöredéket találtunk, a lelőhely közepes intenzitású. A leletek között volt egy apró kavicsos és homokkal soványított, vízszintesen levágott peremű Árpád-kori cserépbogrács peremtöredéke, valamint egy gyorskoronon készült, homokkal soványított edény aljtöredéke is. Két zöld mázas töredék jelzi a középkori település nyomait.

RÉVÉSZ LÁSZLÓ – SZALONTAI CSABA

192. Pusztaszabolcs, Szűcs-tábla (KÖH 82541)

(Fejér megye) Ő?, N?, Kö

A Százhalombatta–Pusztaszabolcs vasút korszerűsítéséhez készített hatástanulmány 2012. évi terepbejárása során a vizsgált vasúti nyomvonal legvégén a fővonalról leágazik az ún. dunai-újvárosi szárnyvonal, melynek ugyancsak új vonalvezetése lesz az első 1,5 km-en. A nyomvonal bejárása közben a Dohányos-ér É-i partjával párhuzamosan, hosszan elnyúló dombháton egy kis kiterjedésű ő- vagy népvándorlás kori, és egy középkori település nyomait találtuk meg. A lelőhely Pusztaszabolcs D-i szélétől mintegy 200 m-re található. A vasúti fővonal a 492 hm szelvényben kettévág egy markáns, ovális alakú dombot, mely 7–8 m-rel emelkedik ki környezetéből. A dombocskára egy Ny–K irányban, a folyómederrel párhuzamosan elnyúló dombháton található, felszíne fokozatosan lejt DK felé. A dombhát É-i oldala ugyancsak mély fekvésű, jórészt vízzel borított lehetett. A gerinc szélessége alig éri el a 100 m-t, és mindkét oldalán meredeken lejt a széle.

A felfedezett lelőhely a vasút főszármányától 260, a most meglévő dunai-újvárosi szárnyvonal töltésétől pedig 160 m-re, D-re található. Felszíne szántott. A terepbejárás során 13 edénytöredéket találtunk, a lelőhely nagyon ritkának tűnik. A leletek között volt néhány darab homokkal soványított, kézzel formált, jellegtelen szürkésbarna színű oldaltöredék, illetve oldaltöredék, melyet egy esetben ujjbenyomkodással díszített borda, másik esetben pedig kis bütyök díszített. A középkori darabok között korongolt, rádlimintás oldaltöredék, sűrű vonalköteggel díszített, belül sárga mázas, sárga színű töredék, világoszöld-fehér mázas darab, és barna mázas, profilált peremtöredék is volt a díszítetlen darabok mellett.

RÉVÉSZ LÁSZLÓ – SZALONTAI CSABA

193. Püspökmolnári, Közép-dűlő IV. (KÖH 64640)

(Vas megye) U, Ró

2012. november–december folyamán, Püspökmolnári külterületének K-i részén, a Közép-dűlőben láttunk el régészeti szakfelügyeletet egy kavicsbánya bővítés mellett.

A földmunka során 12 régészeti objektum került elő, amelyből egy római (11. obj.), 11 neolitikus volt. A jelenségek mind egyike faszenes-paticsos folttal jelentkezett. Az objektumok közül egy kisméretű munkagödörrel rendelkező, hosszúkas,

neolitikus kemence emelhető ki, ami mellett néhány kerek gödör és cölöplyuk került elő. Utóbbiak közül 4, ÉK–DNy-i irányú sorba rendeződött. A jelenségek nagyjából egyenletesen helyezkedtek el a bányászat céljából lehumuszolt terület ÉK-i kétharmadában.

HORNOK PÉTER

194. Regöly, Általános iskola (KÖH 22990)

(Tolna megye) LT

Csötörés munkagödörben, a Szabadság u. 1. számú ház előtti részen, 2012. július 2-án két kelta kemence maradványait figyeltük meg. A betöltésből gazdag és változatos kerámiaanyag került elő, amelyben a kis pohártól a hombárig a legkülönbözőbb méretű edények töredékei voltak. A kemencék fala rendkívül erősen, legalább 6–8 cm vastagon átégett.

SZABÓ GÉZA

195. Regöly, Kölcsey u. 34. (KÖH 72001)

(Tolna megye) V

Egy különleges – később áldozati állványnak elnevezet – bronzlelet lehetséges lelőhelye után kutattunk Regöly környékén, 2011 februárjában. Ekkor szembesültünk a Strupka-Magyar házaspár birtokában lévő, Kölcsey u. 34. sz. ház telkén egy kora vaskori halomtorzó lepusztult állapotával. A lelőhelyen, már az 1990-es években, többször is jártunk, azonban az eltelt idő alatti pusztulás mértéke azonnali beavatkozást tett szükségessé. Már az előzetes terepszemlénk idején különlegesen díszített edények töredékei; festett, faragott csontlemezek; olvadt bronzdarabok kerültek elő. Egyértelművé vált, hogy a halom leletmentésével nem várhatunk tovább, a leomlott földet, a még feltárássra váró rétegek anyagát át kell szitálni, és tudományos alapossggal meg kell kutatni az egész tumulust és környezetét. Ehhez megkaptuk a telek tulajdonosainak hozzájárulását is. A februártól zajló előkészítő munkák során, tavaszra már előtűntek a halomsír még érintetlen rétegei. Szerkezeti szempontból jól elkülönült a külső, 5–10 cm-es rétegekben felhordott, és erősen ledöngölt, ma is betonkeménységű, leletmentes külső rész, és a belső, rengeteg leletanyagot tartalmazó, égett rétegsor. A cölöplyukak, gerendanyomok alapján jól követhető volt, hogy a legalább 13×13 m nagyságú, központi térben lévő, gerendából épített, boronafalú, deszkapadlójú szentélyépületet kívülről oszlopokkal vették körbe, melyeknek közét ágakkal, vesszővel töltötték ki, s ennek döngölték neki – legalább mintegy 3 m magasságig – a halom külső, döngölt köpenyét. Ez a támfalrendszer az épületet védte az óriási földtömeg oldalirányú nyomásától – különben az összeroppant volna. Az elszenesedett gerendarabok arra mutatnak, hogy később az egész építmény kigyulladt, leégett. Azonban az eredeti járászinten megfigyelhető iszapoldási csikok alapján az is jól követhető, hogy az így kialakult katlant még hosszabb ideig nyitva hagyták, s a továbbiakban ide hordták be az újabb és újabb szertartások erősen megégett, régészeti leletekben hihetetlenül gazdag maradványait. Végül az egész kultuszhely fölé, mintegy 60 m átmérőjű és 8–10 m magas halmot emeltek. Ilyen szerkezetű halomsírra eddig az európai területől nem ismertünk példát, csak Belső-Ázsiából voltak adataink arra, hogy a szentélyt is a halom alá temették.